

832

1974

ოჯანო სჰ. სოც.-დემ. პარტიის საზღვარ-გარეთელ ბიუროსი.
Organe du Bureau à l'Étranger du parti Social-démocrate de Géorgie.

რვენი

დროშა

“ NOTRE DRAPEAU ”

დაარსებულია ნოე უორდანიას მიერ.

№ 82

შინაარსი:

მიმართვა ქართველ ერს.

50 წელი.

თავდადებულნი

ქართული მიწა ძვლებით აივსო (ლექსი)

ზეგალითი ვმირობისა

დიქტატურა და ხალხის კეთილდღეობა

ირ. წერეთელის ძეგლის გახსნა

გმირი მებრძოლის ხსოვნას

ვისთვის იყო ეს საჭირო.

სათვისტომოში, სამგლოვიარო და სხვ.

ნ. უორდანი.

ამირანი.

გ. ყუფიანი.

პ. სარჯველაძე.

ა. ბაღრიძე.

მ. მელუა.

პ. ს.

საქართველო აჯანყდა.

საქართველო დამარცხდა!

აი ორი უდიდესი მოვლენა, რომლის მსგავსი საქართველოს არ განუცდია კარგა ხანია.

საქართველო ხშირათ აჯანყებულა ისტორიულ წარსულში სპარსთა უღელის წინააღმდეგ.

მას არა ერთხელ ამოუღია ხმალი თავის თავის, თავის ვინაობის დასაცავად.

ქართველი ერი მუდამ ბრძოლით მოდიოდა სიცოცხლის გზაზე. ის ხან მარცხდებოდა, ხან იმარჯვებდა. დამარცხება მას გულს არ უტეხდა. გამარჯვება არ აანევედა.

და აი ერთი საუკუნის მოსვენების შემდეგ, მის ხელში ხმალმა კვლავ გაიღვა, ის ამეტყველდა ძველებურათ, ქართველურათ და ქვეყანას ამცნო თავისი ფაქრი და მისწრაფება მამაცურათ.

რა თქვა მან?

ქართველმა ხალხმა სისხლით დასწერა ცხოვრების ფურცელზე, რომ მას სურს იყოს თავის თავის პატრონი, თავის ქვეყნის ბატონი. ხალხი დგება და ეპატრონება ალაუფლებას.

ბორკილ დადებული დემოკრატია ამტკრევეს ჯაჭვს და აცხადებს თავისუფლებას.

ეს არის უაღრესათ ხალხური აჯანყება.

ხალხის გამარჯვება, ხალხის გაბატონება, თავისთავათ ნიშნავს მოსკოვის საქართველოდან განდევნას. დაკარგული სახელმწიფოს აღდგენას.

საკუთარი სახელმწიფო — აი რა მოითხოვა აჯანყებულმა ერმა.

ეს არის უაღრესათ ეროვნული აჯანყება.

თავისუფალი საქართველო თავისუფალი ხალხით — მედგრად გაისმა ქვეყნად აგვისტოს გასულს და ამ ყინვინამ შეაშფოთა ერთნი, გაახარა მეორენი.

შეაშფოთა ბნელის მოციქული მოსკოვი და მისი დაქირავებული აგენტები.

*) ამ წერილით მიმართა ქართველ ხალხს მთავრობის თავმჯდომარე ნოე ჟორდანიამ აჯანყების შემდეგ, ნოემბერში 1924 წ.

ვახარა ყველა დანარჩენი, მთელი კაცობრიობა სიმართლის და თავისუფლების მოტრფილენი.

მოსკოვმა ნილაბი საქვეყნოდ აიხადა და დაფარული სისხლიანი პირი დასანახავათ გახადა, ის წინეთ კიდევ ბოდიშობდა, ძველი რეჟიმის დამცველნი გვაიძულებენ ტერორს მივმართოთ.

ახლა კი გამოჩნდა რომ ერს და დემოკრატიას ის ეომება გაცილებით უფრო მკაცრათ, გაცილებით უფრო შეუბრალებლათ. ადამიანის და მოქალაქის უფლების მოთხოვნაზე მან საქართველოს უპასუხა მასიური ვლექტით, უმანკო სისხლის მდინარეებით.

საქართველოს დაპყრობით ბოლშევიკები გაკოტრდა პოლიტიკურად; ის დაადგა მეფეთა საგარეო პოლიტიკას.

საქართველოს აჯანყების ჩაქრობით ის გაკოტრდა მორალურათ. მან გადააჭარბა ყველა თვითმპყრობელთა მტარვალობას.

ისტორიის შავ დაფაზე აღბეჭდილა პოლონეთის აჯანყების (1863 წ.) ჯალათი მურავიოვი. მარა ეს პირი უმანკო ბაღლია შედარებით საქართველოს დღევანდელ ჯალათებთან, სტალინ-ორჯონიკიძეებთან. ამათ დაააენეს ქართველი ხალხის სისხლის ტბა და შიგ ცურაობენ სიცილ-ხარხარით.

სანამ ქვეყნად იქნება ქართველი ერი, მისი გულიდან არ აღმოიფხვრება ეს საშინელი ზვედრი.

დავიწყების ზეწარი გადაეფარება ლანგთემურის შემოსევას, შახაბაზის აკლებას. არ დაივიწყება მხოლოდ სისხლის მსმელთა ბრბო დღეს საქართველოში მოკალათებული. სიმხეცე მათი გაუგონარი საუკუნოებს გადაეცემა.

დღეს ქართველი ერი გლოვის ძაძებშია გახვეული. ის დასტირის ვერაგულათ დაღუპულ საუკეთესო მვილთ. მოიგონეთ ძველი თქმულება: ჭირსა შიგან გამაგრება ისე უნდა ვით კვითკირსა! ნუ სტირით, მომავალი ჩვენია!

გადაზედეთ ჩვენს ისტორიას; სადღა არიან საქართველოს ძველი მტარვალნი? ჟამთა ბრუნვამ მათ გაუთხარა საფლავი.

მახვილის ამღებნი მახვილით დაეცემიან. ამ განაჩენს ვერ ასცდება მტარვალი...

ქართველ ხალხს დღეს მართებს მოთმინება, გაიზარება და მომავლისკენ იმედინათ გახედვა.

მისთვის მოსკოვი სამუდამოთ მოკვდა. ახლა ბრძანასკი აეხილა თვალი და დაინახა სისხლით დამთვრალი ტირანი. ჩვენსა და მას შორის უკვე გზა არის კლდიანი.

ქართველი ერი დღეს სამუდამოთ გამთელდა. საერთო უბედურების ერთ ემბაზში მონათლული, ის დგას ერთი დროშის ქვეშ, ერთი აზრით, ერთი გრძნობით გაქლენთილი. მისი სიმტკიცე მისი ერთობა და ამ დროშისთვის ერთგულება მას მიანიჭებს საბოლოოთ ვამარჯვებას. მისი მცნება უნდა გახდეს გალილელის გმირული სიტყვები. ის ჯალათის წინაშეც კი უშიშრათ იმეორებდა: „მანც ბრუნავს“-ო.

დიახ საქართველო „მანც ბრუნავს!“ ეს ნათელყო აგვისტო-სექტემბრის ამბებზე მსოფლიო გამოხმაურებამ.. არც ერთ პატარა ერს არ ღირსებია ასეთი საყოველთაო თანაგრძნობა. მისი განთავისუფლება უექველად მოხდება, როდის — ეს სხვა საკითხია. აჩქარება არ გვმართებს. რაც დრო მიდის მოსკოვი სუსტდება, და უფსკრულისაკენ მიექანება. მისი მესაფლავე წარმოსდგება შიგნიდან თუ გარედმიდან — ეს ჩვენთვის სულერთია. ორივე შემთხვევისათვის მზათ უნდა ვიყოთ, მზათ უმთავრესათ მორალურათ, მტერს მტრულად მუდმივ ბოლომდე.

შიში არ იცის მებრძოლმა ერმა. ერთი დაღუპულის ადგილას ასი ჩნდება. სულიერ მონობას ჩვეული არ არის ქართველობა. ის თავაწეული და თვალხილული მოდის ეკლიან გზაზე. ის იძულებულია დროებით მოითმინოს ძალმომრეობა, მარა მას არასოდეს არ აღიარებს სასურველ მოვლენათ.

საქართველოს საკურთხეველზე დიდი მსხვერპლია მიტანილი; იქ ანთებულია ლამპარი სისხლით მორწყული; იქ ირეკება გლოვის ზარი; იქ ილოცება წამებულთა წინაშე და იღება ფიცი, ფიცი გაუტეხარი...

საქართველოს მთავრობის თავმჯდომარე

ნ. ჟორდანია.

ნოემბერი. 1924 წ.

50 წ ე ლ ი

ორმოცდა ათი წელი შესრულდა მას შემდეგ, რაც ქართველმა ერმა სცადა გადაეძრო ეროვნული მონაზის უღელი და დამარცხდა...

ამ ეროვნული გლოვის დღეს მოწიწებით უნდა გავიხსენოთ ვერაგულად დაზოცილ მამულიშვილთა ხაოვნა, მათ დაგვიტოვეს დროშა წმინდა, შეურყეველი ნებისყოფა და სიმამაცე შეუდრეკელი. საუკეთესო მებრძოლთა სისხლმა, მტარვალთა და ჩაგრულ ერს შორის აღმართა გარდაუვალი კედელი. 1924 წელს ამოითხარა ორშო გაბატონების მოტრფიალე რუსეთსა და თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობისათვის მებრძოლ საქართველოს შორის. ჩვენ კარგად ვიცით ფაქტების ღირებულება, ვიცით ბრძოლებმა მდგომარეობა ვერ შესცვალა. მართალია ერის საუკეთესო შვილები შეეწირენ განმანთავისუფლებელ ბრძოლას, მაგრამ სრულიად თამამად შეიძლება ითქვას რომ აგვისტო საამაყო დატაა ჩვენი ერის ისტორიაში. 1924 წლის აგვისტომდე, ხალხმა გამოიყენა მართალი მოძრაობის ყველა ფორმის ცდები: მშვიდობიანი დემონსტრაციები, გაფიცვები, მანიფესტაციები თეატრში, სკოლაში, სასაფლაოზე, ქალაქში და ამ მოძრაობას პიონდა ხასიათი უშუალო, სტიქიური, რადგან იგი იყო ერის გულიდან ამონახეთქი. ხალხის ბუნებრივ მისწრაფებას და სტიქიურ მოძრაობას საოკუპაციო მთავრობამ დაუპირისპირა ხიშტი და ბომბი, „ჩეკა“ და გადასახლება, წამება და ხვრეტა. ერის დაუდგრომელი მისწრაფება იავისუფლებისკენ, მისი აღფრთოვანებული ენერგია იანდათან შეაფიწროეს, შეკუმშეს, სისხლიანი რგოლით შემოქალტეს მებრძოლი ერი და აქედან გამოსავალი ერთადერთი იყო — აფეთქება და ეს აფეთქება მოხდა, სტიქიურად, ბუნებრივად. დამარცხდა უსწორო ბრძოლაში ქართველი ერი, დიდი რუსეთი გამარჯვებული გამოვიდა. მოსკოვმა ლაჩრულად ისარგებლა და სასტიკად შური იძია, საუკეთესო მამულიშვილნი გაჟლეტილ იქნა.

ეროვნული განმანთავისუფლებელი ბრძოლა არ შეწყვეტილა. დროსა და გარემოების მიხედვით ის ღებულობს სხვადასხვა შინაარს, სხვადასხვა ფორმას, უმთავრესია ხალხის გული დაარჩეს შეურიგებელი, თავისუფლების მოპოების სურვილი შეურყეველი და განა ამის და-

მამტიცებელი, უტყუარი ნიშნები არ არსებობენ? განა შეიძლება ეჭვის შეტანა, რომ დამოუკიდებლობის იდეა ცოცხლობს თვით ხალხში, მასაში?

დიახ, გადაჭრით შეიძლება ითქვას, იგი არასდროს ყოფილა ასეთი ძლიერი, როგორც დღეს! რასაკვირველია. ვინც იცნობს წერილი ერების ისტორიას, მისთვის ცაადია, რომ დაპყრობილი ხალხის ბრძოლის გზა მუდამ იყო ეკლითა და დიდი დაბრკოლებებით მოაყენილი, რაც მათ გადაულახავთ და საბოლოო მიზნისთვის მოუღწევიათ. საქართველოც ასეთ გამარჯვებას ვერ აცდებდა.

1924 წლის აგვისტოს მსხვერპლნი განისვენებენ საფლავში და ეს საფლავია ქართველთა გული, გული თბილი და მოსიყვარულე, გული მთელი ქართველი ერის.

1924 წლის მტარვალნი ქართველი ერის ნოღალატენი ისხდნენ სასახლეში მონურად, მსხვერპლნი კი ავადნენ გოლგოთაზე მეფურად.

ღრმა, იმედიანი პერსპექტივები, რომლებიც ჩვენ თველწინ, იჭრებიან და ვითარდებიან — ავალეს ყროვნულ ძალებს, სადაც ისინი არ უნდა იყვნენ გამოავლინონ ქართველი ერის გარდაუვალი სურვილი და მისწრაფება ეროვნული თავისუფლებისათვის, იბრძოლონ ეროვნული სახეობის, ეროვნულ სულიერ და მორალურ საგანძურთა შესანარჩუნებლად, რათა ქვეყანა შეზღვეს მომზადებული მოსალოდნელ ქარტახილს და იქიდან გამარჯვებული გამოვიდეს...

ამხრივ აგვისტოს გმირთა თავგანწირული ბრძოლა, მათ მიერ დატოვებული დროშა — რჩება როგორც ჩაუქრობელი ლამპარი, ეროვნული სულის გამძლეობის და გამკლავების, დროშა შეურიგებლობის, ქართული მიწისადმი ერთგულების, რწმენისა და იმედის...

თ ა ვ დ ა დ ე ბ უ ლ ნ ი

(უძღვნი გოგიტა ფალავას ხსოვნას.)

... მათი რიცხვი ათასეულია, რომელთა მედგარ ბრძოლას წინ მიუძღოდა, დროშა სამშობლოს სიყვარულით გაშლილი. მათი სანუკვარი სურვილი იყო თავისუფლება საკუთარი ოჯახის, თავისუფლება საკუთარი სამშობლოსი...

იყო დღენი შავი სუდარით მოსილნი, არასოდეს მათი სასოწარკვეთილება, არამედ მიმქრალ-მიყუჩებულ იმედის კვლავ ვალვიძება, გამკლავებულ ენერგიით ბრძოლის აზვირთება.

დროთა მანძილზე გაისმოდა სიტყვა მჭრელი, იბრძოდა კალამი მკვეთრი, სიმართლის ზმას გამოჰყავდა რაზმები მივარდნილ კუთხიდან, აყენებდა ქვეყნის სამსახურში.

იდეური მისწრაფება იყო მათი წინამძღოლი, ხშირად, რომანტიული გატაცებით შემკული. ხალხის კეთილდღეობაზე ზრუნვა იყო, მათი მოწოდება, შეუწყვეტელი, უანგარო შრომა, მათი სულიერი სიამოვნება.

მათი გული ფეთქდა ერის კეთილდღეობისთვის, მისი მომავლისთვის, მათი გონება იყო შეპყრობილი ბედკარულთა და ტანჯულთა დახსნისათვის. დასახულ მიზანთა მისაღწევად, ისინი განიცდიდენ ხალხიან გატაცებას ბრძოლის ცეცხლში შეცურებულნი. სიმართლის მოსაპოვებლად მოწოდებულნი, — ტანჯვა წვალებაშიც პოულობდნენ სულიერ კმაყოფილებას, ქართველი ხალხის ინტერესებისათვის თავდადებულნი არ ერიდებოდნენ გაჭირვებას, ავადმყოფობას, სიცივეს, სიმშოლს, ციხეს ციმბირს და სხვა შორეულ გადასახლებას, იტანდნენ ამაყად, გაბედულად, გმირულად. მათში იმედის ნაპერწკალი ღვივოდა ჩაუქრობლად, რადგან მათში იყო უდიდესი თავდადების და იდეალიზმის სულისკვეთება. მებრძოლთა ფანატურ გატაცებას საზღვარი არ ჰქონდა, რითაც თავიანთ ირგვლივ სიყვარულის, თავდადების და მოვალეობის გრძნობებს სთესდენ და ზრდიდნენ.

თავდადებულთ იცოდნენ და იციან, რომ ბრძოლის ველი არასოდეს ყოფილა ია-ვარდით მოფენილი, ადვილად სავლელი. იმედით და რწმენით გაკაყებულნი, მდგრად მიაბიჯებდნენ ეკლიან გზაზე და ირგვლივ აკრებდნენ ახალ ძალებსა და ერთგულებს.

მათ იცოდნენ, რომ ციური თალი არ გახსნილა და არც შემთხვევით მობრძანებულა თავისუფლება ქვეყნის, არამედ იგი იყო თავდადებული შრომის, თავგანწირულ ბრძოლების აუცილებელი შედეგი, სხვანაირი ახსნა იქნებოდა უმეცრება გონებისა, რადგან ქართველ ერში

ოდიდგანვე ღვიოდა სწრაფვა დამოუკიდებელ ცხოვრების შესაქმნელად.

თუ სამშობლო კვლავ გაეხვია გლოვის ძაძებში, ავგისტოს გმირთა წამებაში, ხალხის აზვირთებულ გამოსვლაში—გამოჩნდა სიდიადე 26 მაისის, მისი დაბრუნების აღდგენის გარდაუვალი სურვილი. და, სწორედ ავგისტომ ისე ჩამარხა ხალხის გულში 26 მაისის სიდიადე, რომ იქიდან მის ამოგლეჯა არავის ძალუძს... იგი ცხოვრობს იმედით, რომ ერთს დღეს გულში ჩამარხული დროშა სამფეროვანი გაიშლება და გაბრწყინდება...

ჟამთა განსცდელისა, ერის მძიმე სატკივართა ფონზე, ყოფილა, არის და იქნება გულგატეხილნი, სულწასულნი, მოუთმენელნი, ქედმოხრილნი, გაბატონებულის წინაშე მუცლით მხოხავი კალმოსანიც, წარჩინებულებიც დიდი და პატარაც, მაგრამ ამავე დროს თავდადებულთა გულიდან იმედისა და რწმენის ნაპერწყმები, ვითარცა ცეცხლის ალი მოსდებია, თავისუფლებისაკენ სწრაფვა გაზრდილა, აზვირთებულა...

ავგისტოს გმირთა თავგანწირვა და ერთგულება რჩება, ვითარცა ბრწყინვალე მაგალითი, სამშობლოს თავისუფლების ტყვეობიდან დახსნისა.

მათი რაინდული სული დასტრიალებს ფირუზად მორთულ საქართველოს მთა-ველებს, იმედის ქვაკვლებს აფრქვევს მტრისაგან მალულად გათხრილ საფლავეებზე, სადაც ლაჩრული ხელით განგმირულ თავდადებულ ქართველთა ძვლები განისვენებენ...

მათი ხსოვნის დავიწყება ქართველობას არ სჩვევია, არამედ მათი სიყვარული მუდამ გულში უტარებია, ნათგან მიტოვებული იარაღი ახალთაობას ხალხისთ ხელში აუღია და ბრძოლა გაუგრძელებია.

გმირთა სახეები ცოცხლებისათვის სატარებელი ხატია... სათაყვანებელი და მუდამ მოსავონარი.

ამირანი.

ქართული მიწა ძვლებით აივსო

შეფიცულთ გუნდი მტერს შეემიზნა,
 ცამ გადასახა ვაზისა ჯვარი,
 გულს ამოჰქონდა ქვეყნის დიდება,
 ვით უცოდველი თეთრი ხანჯალი.

ქართული მოდგმა სიმართლით მძლეობს,
 ქართული სისხლი, დედის აკვანი,
 იწევდა მტერზე მხნე საქართველო,
 ერთი კაცივით ნაქანდაკარი.

ამხედრდა ხალხი გარედ და შიგნით,
 სოფლები იქცა ცეცხლის ძალებად,
 რუსული ხიშტით ღამე ნაშიგნი,
 ჩამოდიოდა სისხლის ღვარებად.

ბრძოლაში მოკლეს სოფლელი ბიჭი,
 დახრილი მთები კრეფდნენ იარაღს,
 გამარჯვებაში არ იყო იჭვი,
 მაგრამ ქალაქმა დაიგვიანა.

იმ ბნელ ღამეში საბურთალოზე,
 იდგა სიზუმე და დროთა ხიდი,
 მიწა ბადებდა შავ ანგელოზებს,
 საუკუნეთა დგებოდა რიგი.

ბრძანება — ცეცხლი — სიტყვა შეჩერდა,
 განგების ძალამ დაიწყო ღელვა,
 ხელებ გაკრული ტუსალებიდან
 ცამ შეიზიზნა ქვეყნის სიმღერა:

ჯალათებო! დავეცემით,
 დავეცემით ტანჯულ მიწას,
 დედა ღმერთის თეთრი ცრემლი
 ჩვენ მიგვიღებს, არ გავგწირავს.
 გვეედრებით მეუფეო,
 წმინდა ქვეყნის საღმრთო რჯულსა!
 ნუ გასწირავ ჩვენს ქვეყანას,
 ქრისტეს ჯვარით დატანჯულსა;
 თვალ წინ ვზედავთ სასაკლავოს,
 ძვლებში აქნილ განსაცდელსა,
 გაუმარჯოს საქართველოს!
 გაუმარჯოს ქართველ ერსა!

ტყვიამ დაცხრილა ხმა სამაისო,
სიკვდილის შიშით გადაუმშრალი,
ქართული მიწა ძვლებით აივსო,
ქართული მიწა ნაჯაშუშარი.

დამგლოვიარდა დროშა სამფერი,
დამარცხდა ჯარი თავს არვინ ხრიდა,
გადაიმალა გულში ქართველი,
გულ დაისრული თებერვლის დღიდან.

ბრძოლა მომავალს გადაეხიზნა,
გამარჯვებული იდგნენ ბრბოები,
ამოეფარა სამშობლო მიწას
ათი ათასი აგვისტოელი.

ალარც მზე იყო და ალარც მთვარე,
ღამე ეკიდა შავი რქებივით
და ჯალათები ქალაქის გარეთ
მოსჩანდნენ მრავალ წერტილებივით.

გ. უფიანი.

მაგალითი გმირობისა

(აგვისტოს გამო.)

უნგრეთის სასაბელო შვილი, მსოფლიო პოეზიის ერთი ბრწყინვალე ვარსკლავი შანდორ პეტეფი, თავის ქვეყნის დამოუკიდებლობის დაცვისათვის, რუსეთის ჯარების წინააღმდეგ ბრძოლაში — გმირულად დაიღუპა. საყოველთაოდ ცნობილია მისი სიძულვილი ძალმომრეობის, ტირანიის, დესპოტიის მიმართ. მისი მქუხარე ხმა, მისი პოეზიის მკრელი სიტყვები გაისმოდა უსამართლობის წინააღმდეგ ადამიანთა და ხალხთა უფლების მოსაპოებლად.

და აი ეხლა, როცა საბჭოთა დესპოტიაში მის პიროვნებას ისაკუთრებენ, მის სადიდებლად და საქებრად წერილებს თხზავენ, განა ეს დაცინვა არაა ამ მეტძოლის იშვიათ პიროვნების? ჩვენთვის ეროვნულად ჩაგრულ ადამიანებისათვის, ვფიქრობთ უალრეს ინტერესს წარმოადგენს,

უნგრეთის ეროვნული გმირის ცხოვრების, მოკლედ მაინც გაცნობა.

შანდორ პეტეფი უსახსრობის გამო სასწავლებლიდან დათხოვნილი ეწერება მოხეტიალე არტისტთა ჯგუფში, დადის სოფლიდან-სოფლად, სიმღერითა და დეკლამაციით ირჩენს თავს. ამავე დროს ეცნობა ბატონყმურ ცხოვრებას, ხდება ჩაგრულთა მედგარი დამცველი, ფიცს სდებს შეებრძოლოს არსებულ ეროვნულ და სოციალურ უსამართლობას და ემსახუროს დაჩაგრულთა განთავისუფლების საქმეს.

1848 წელს, უნგრეთში გაისმა სასტიკი პროტესტი უცხო ბატონობის წინააღმდეგ. უნგრეთის სენატში, რომელიც თათბირობდა პრესბურგში, ისტორიულ სიტყვით გამოდის ოპოზიციის მეთაური კოშუტი, ის მოითხოვს შემდგარი იქნას უნგრეთის მთავრობა, რომელიც პასუხისმგებელი იქნება უნგრეთში არჩეულ პარლამენტის წინაშე. კოშუტის პროგრამა გადაეცა უმაღლეს სენატს. სადაც არისტოკრატიული წარმომადგენლობა ზანტად შეუდგა მის განხილვას. მართველ წრეებისადმი მოდიოდა ხმები, რომ ახალგაზრდა პოეტის პეტეფის მეთაურობით დაიწყო მოძრაობა, რომელიც მოითხოვს კომუტის მიერ წამოყენებულ ეროვნულ - პოლიტიკურ მოთხოვნის განხორციელებას. ვენა დიდ იმედებს ამყარებს დუნაის ნაპირებზე დაბინავებულ ჯარებზე.

შექმნილ მდგომარეობით სარგებლობს უნგრელი სტუდენტები; ვენის უნივერსიტეტში ახდენენ უდიდეს დემონსტრაციას და კითხულობენ უნგრეთის ხალხის მოთხოვნისებებს. ეს მოძრაობა გადადის ბუდაპესტში, პეტეფი ამ დროს სოფელშია...

„მე ვიყავი სოფლად, — ამბობს პეტეფი, როცა გაისმა ხმა გამანთავისუფლებელ მოძრაობისა, მან დაიპყრო ჩემი გონება, ჩემი გული და სული, აფორიაჭა ჩემი გრძნობა, უცებ წამოვარდი, სარივით დავესვე და დავიყვირე: „გაუმარჯოს რესპუბლიკას! გაუმარჯოს დამოუკიდებელ უნგრეთს!“

ახალგაზრდობისაგან მოწვეულ, ნაციონალურ მუზეუმის ეზოში, მრავალრიცხოვან მიტინგზე პეტეფი კითხულობს თავის რევოლუციონურ ლექსს, „აღსდგეთ მაღიარებო!“ და აცხადებს 12 მუხლისგან შემდგარ მოთხოვნებს.

ნილებებს. ნაშუადღევს ბუდაპესტის მუნიციპალიტეტი გამოდის ამ მოთხოვნილებების დამცველად, აქვე დგება სხვა და სხვა ორგანიზაციებიდან რევოლუციონური კომიტეტი. ამავე დროს პრესბურგიდან სენატი გადმოდის ბუდაპესტში, დგება დროებითი მთავრობა და ფაქტიურად ცაადგება უნგრეთის დამოუკიდებლობა.

ვენის აპარატი ამუშავდა. ვენიდან დაიძრა ჯარები, რამაც გამოიწვია ბუდაპესტის დროებით მთავრობაში განხეთქილება, მოძრაობას ჩამოსცილდა წარჩინებული არისტოკრატია; ერთი მათი წარმომადგენელი რუსეთის მეფესთან გაიქცა, რათა აჯანყების ჩაქრობაში მას დახმარება გაეწია. ბევრმა მათგანმა მიიღო თანამედრობანი, მაგრამ ხალხი ვენას არ დანებდა. ბრძოლა გააგრძელა.

ვენის მთავრობა მიმართავს პოლონეთში მყოფ რუსის გენერალ პასკევიჩს, სთხოვს მას დახმარებას. რუსეთის ზელმწიფე დასტურს აძლევს და აცხადებს, რომ ის აგზავნის ჯარებს უნგრეთში, სადაც თავი მოიყარეს 1832 წელს პოლონეთიდან გადავებულებმა, დევნილებმა და იქ მთავრობა დაარსესო.

უნგრეთის დროებითი მთავრობა იქნა შევსებული, გამაგრებული და წინ აღუდგა რუსის ჯარებს, საქვეყნოდ ამხილა უცხო სახელმწიფოს ჩარევა უნგრეთის შინაურ საქმეებში და აღიარა, რომ უნგრეთის ხალხი თავს არ მოიხრის პეტერბურგის თვითმყრობელობის წინაშე და გააგრძელებს ბრძოლას დამოუკიდებლობის და თავისუფლებისათვის.

კოშუტმა სთხოვა დახმარება უცხოეთს, მაგრამ ვერსად დახმარება ვერ ჰპოვა. ორმა პოეტმა სცადეს გაეღვიძებიათ კაცობრიობის სინდისი. პირველი იყო ჰეინე, რომელმაც ამხილა უნგრეთის ერის წვალება-ტანჯვა, ჩოუწოდა განათლებულ კაცობრიობას ამდგარიყო თავისუფლების დასაცავად.

პეტეფმა თავის პათეტიურ მიმართვაში გამოსთქვა, განაწამები ხალხის უდიდესი გულისტკივილი და წყრომა:

„ვეროპაში სიწყნარეა, მასში ჩაქრა რევოლუციონური ცეცხლი. სირცხვილი, რადგან მათ სიჩუმეში არ მოსჩანს სურვილი, სიყვარული თავისუფლების, — ლაჩრულად მიტოვებულ უნგრელებს მაგრად უჭირავთ ზმალი მახვილი. გული არ უნდა ვავიტეხოთ!

„მაშინ, როცა ირგვლივ
ყველას ძინავს ღამის სიბნელეში,
შეპოგვხედე, შემოგვხედე თავისუფლებად,
იღანი ხალხი შენი.

მაშინ, როდესაც ცრემლებსაც არ ღვრიან:

ჩვენ მსხვერპლად მოგვაქვს სისხლი ჩვენი.“

პოეტი პეტეფი სთხოვს კოშუტს გაგზავნილ იქნას ჯარში გენერალ ბემთან, რომლის ჯარი, უმთავრესად შედგებოდა მოზარდ ახალგაზრდობიდან, გლეხებიდან, სოფლის დედაკაცებიდან, რომელიც ჯერ კიდევ უმკლავდებიან მტერს ტრანსილვანიაში.

პეტეფი დიდი ალტაცებით მიიღეს ჯარში, გენერალი გადაეხვია და გადაკოცნა იგი, რომელიც მიუხედავად გენერლის უარისა, ჩადგა მებრძოლთა რიგებში.

გენერალი ბემი ხუთი ათასი უნგრელით გაუმკლავდა 16 თასამდე კბილებამდე შეიარაღებულ რუსის ჯარს და შეინარჩუნა პოზიციები. გენერალმა გასცა ბრძანება, პოეტისთვის ჩაეცმიათ სამოქალაქო ტანისამოსი და გაეყვანათ ბრძოლის ველიდან. პეტეფი განკარგულებას არ დაემორჩილა და ჩადგა მოწინავე ხაზზე. გაჩაღდა საშინელი უთანასწორო ბრძოლა. თითოული უნგროელი, ქალი, კაცი ლომებივით იბრძოდნენ...

მცირე რიცხოვანმა ჯარმა ველარ გაუძლო მრვალრიცხოვანს და დაიხოცა ბრძოლის ველზე... დაჭრილია იმედგაცრუებულთა ყივინა აყრუებდა მიდამოს, ისმოდა ხმები: „ძირს ჯალათები!“ „ვეკვდებით სამშობლოსათვის!“, „გაუმბარჯოს უნგრეთს!“ რუსებმა ათასობით მკვდარი და დაჭრილები ორმოში ჩაყარეს და მიწა მიაყარეს.

ერთ ორმოდან წამოვარდა დაჭრილი და დაიყვირა: „მე ცოცხალი ვარ, რას ჩადიხართ!“ და უცებ მიიხ სხა შეწყდა. ეს იყო შანდიორ პეტეფი გმირი უნგრელი პოეტი.

როგორც 1848 წლის, ისე 1956 წლის უნგრეთის ხალხის აჯანყებას ერთი დანიშნულება ჰქონდა. მის დროშაზე ეწერა უცხო ძალის განდევნა, დამოუკიდებელ თავისუფალ სახელმწიფოს დაფუძნება.

1956 წელს, როცა ბუდაპესტის ქუჩებში უნგრელი პატრიოტული ახალგაზრდობა, სამშობლოს განთავისუფ-

ლების სურვილით გაკაეებული მოსკოვისაგან შემოსეულ ტანკების ცეცხლში კვდებოდნენ, ტანკის აფეთქებასთან ერთად სიცოცხლეს ესალმებოდნენ, ანთებულ ცეცხლში იწვოდნენ, უკანასკნელ სულის ამოსვლამდე, მათ გულის სიღრმიდან — ისმოდა რევოლიუციონური სიმღერა გმირ პოეტის დატოვებული, რომელიც გახდა უნგრეთის ხალხის ბრძოლის სიმბოლო, თავისუფლების დროშა... საუკუნის უკან პოეტის ყიჟინა თითოულ უნგრელის გულში ჩაიმარხა, მის გულის ფიცარზე ჩაიწერა თაობიდან თაობას გადაეცა.

1956 წელში, ისე, როგორც 1848 წელს, როცა უნგრეთს რუსის ჯარები შემოესია, ხმა პოეტისამ ვითარცა მძლავრ ქარიშხალმა ქალაქის ყოველ კუთხეში დაიგრვინა:

“აღსდექით უნგრელნო!

ახლოვდება დღე თავისუფლების,

ან ახლა ან არასოდეს,

შეფიცოთ, დავამსხვრევთ ბორკილებს მონობის,

ვიქნებით თავისუფლები არასდროს მონები.

გაკიცხვა მათ ვინც სიკვდილს უშინდება,

სირცხვილი მათ ვინც სიკვდილს ერიდება,

გაკიცხვა მათ ვინც სამშობლოს ხსნას

მსხვერპლად არ დაედება,

უნგრეთი დიდებით შეიმოსება,

წარეცხავს მტრის ტალღას

და მკვრეთით აღსდგება.“

უნგრეთის ხალხი ორჯერ ეკვეთა რუსის ჯარს შანდორ პეტეფის რევოლიუციონური — პატრიოტული სიმღერით. გმირი პოეტის შემოქმედების ნაყოფი, მისი თავგანწირული ბრძოლა, რჩება ვითარცა ჩაუქრობელი ლამპარი, ვხას რომ უნათებს ეროვნულ განმანთავისუფლებელ ბრძოლებს.

3. სარჯველაძე.

ლიტაბურა და ხალხის კეთილდღეობა

ხელისუფლების დაპატრონებისთანავე ლენინმა გად-
 მოისროლა ლოზუნგი: „კომუნისმი ეს არის საბჭოების
 ხელისუფლება და ელექტროფიკაცია“. წინააღმდეგ შემ-
 თხვევაში, — მიუთითებდა ლენინი, ჩვენი ქვეყანა,
 წვრილ გლეხურ ქვეყნად დარჩებაო. აქედან ერთად-ერ-
 თი მატერიალური საფუძველი უნდა იყოს მსხვილი მან-
 ქანური მრეწველობა, რომელსაც შეუძლია მიწადოქმე-
 დების გარდაქმნაო“. იმავე ხანებში ლენინი, ერთ თავის
 მოხსენებაში აღიარებდა: „რუსეთისთვის ხსნას წარმოად-
 გენს არა მარტო კარგი მდგომარეობა მსუბუქ მრეწვე-
 ლობისა, არამედ მძიმე ინდუსტრია, თუ საამისოდ სუბ-
 სიდიეები არ გამოინახა, ჩვენ როგორც ცივილიზებული
 სახელმწიფო, მე უკვე აღარ ვამბობ სოციალისტურსო,
 — დავიღუპებითო.“ ლენინის ბოროტი გენია, ალბათ,
 წინასწარ გრძნობდა, რომ ამ ჩამორჩენილ გლეხურ ქვე-
 ყანაში, ოქტომბრის ექსპერიმენტებს არავითარი შანსი
 არ ჰქონდა და ითვალისწინებდა მძიმე ინდუსტრიის
 გზით, რომელსაც უნდა მისცემოდა სამხედრო ხასიათი,
 შეინარჩუნებდა ხელისუფლებას. ეს ასეც მოხდა.

სტალინმა ტახტზე ასვლისთანავე განავითარა აზრი,
 რომ ხსნა არის მსხვილ ინდუსტრიის განვითარებაში,
 სასოფლო მეურნეობისა და საკვებ მსუბუქ მრეწველო-
 ბის ბარჯზე. მან ფიზიკურად გაანადგურა ბუხარინ-კა-
 მენევ-ზინოვიევის ოპოზიცია, რომლებიც ურჩევდნენ,
 ქვეყნის ნივთიერ მდგომარეობის გაუმჯობესებისთვის
 უპირატესობა მიცემოდა, საკვებ-სასოფლო სამეურნეო
 მდგომარეობაზე ზრუნვას. სტალინმა გააღიჭა 60 ძილი-
 ონი მცხოვრები და გაატარა კიდევ ინდუსტრალიზაცია,
 მაგრამ მისი გამოყენების პოლიტიკა დასავლეთში და
 საბჭოეთში სხვადასხვა შინაარსის არის და უკანასკნელში
 მაინც მას აქვს განსაკუთრებული ხასიათი.

ვარკვევისათვის მივმართოდ ქართულ პრესას, რომე-
 ლიც ერთგულად ასრულებს მოსკოვიდან მიღებულ ინს-
 ტრუქციებს. ჩვენ ხელთ არის გასული წლის „მნათობის“
 მე-10 ნომერი, რომელშიც პროფ მაისურაძე წერს შემ-
 დეგს: „საბჭოთა ინდუსტრალიზაციის გამოყენების მეთო-
 დი ძირეულად განსხვავდება კაპიტალისტურ ინდუსტრა-
 ლიზაციის მეთოდისაგან. პირამიდები და ძველი სამყა-

როს უდიდესი ნაგებობანი, მრავალი მონის ძვლების ფა-
 სად შეიქმნა. ინგლისის, ამერიკის შეერთებულ შტა-
 ტების, საფრანგეთის და სხვა იმპერიალისტურ სახელმ-
 წიფოთა ინდუსტრიალურ-ტექნიკური განვითარების სა-
 ფუძველი იყო აზიის, აფრიკის, სამხრეთ ამერიკის დამო-
 ნებულ ქვეყნების ექსპლოატაცია და კოლონიალური
 ძარცვა-გლეჯა. ბურჟუაზიული ქვეყნების ინდუსტრიალი
 ზაციის ერთ-ერთი წყარო იყო აგრეთვე დამპყრობელი
 ომები.“ ათავებს პროფესორი. ისტორიული სინამდვილე
 სხვა გვარად გამოიყურება ვინემ ამას გვიდგენს ბ-ნი მაი-
 სურაძე. არავენ უარჰყოფს, რომ ზემოხსენებული ქვეყ-
 ნები მართლაც ფლობდნენ კოლონიებს და უსათუოდ
 სარგებლობდნენ მათი ბუნებრივი სიმდიდრით, მაგრამ
 ისიც ზომ მართალია, რომ მათი კოლონიალური პოლი-
 ტიკა განსაზღვრულ დროში იყო პროგრესული, რამ-
 დენად მფლობელ სახელმწიფოთ, მათში შექქონდათ ცოდ-
 ნა, განათლება, ტექნიკა, რამაც კოლონიალურ ერებს: სა-
 შუალემა მისცა კულტურულად. პოლიტიკურად და
 ეკონომიურად მიეღოთ გათვითცნობიერება და წარმა-
 ტება, რის საფუძველზე დაიწყო ეროვნულ-განმათავი-
 სუფლებელი მოძრაობა, რის გამოც ზოგიერთი სახელ-
 მწიფონი ნებაყოფლობით, ზოგიც ბრძოლის შემდეგ ან-
 თავისუფლებენ კოლონიებს, ანიჭებენ მათ დამოუკიდებ-
 ლობას, რჩებიან ამათთან ეკონომიურ კავშირში და ეხმა-
 რებიან ფინანსიურად აღმშენობლობის საქმეში. შეუძლია
 კი კრემლს და მის დამცველთ, სხვებს დააბრალონ ჩავ-
 ვრა მცირე ერების, ისიც, წარსულ საუკუნეებში, რო-
 ცა მე-20 საუკუნეში მოსკოვმა არა ერთ განათლებულ
 ერს მოუსპო თავისუფლება და ჩააყენა კოლონიალურ
 მდგომარეობაში? ეს არ აწუხებს ბ-ნ პროფესორს.

მართალია ინგლისში მე-17 საუკუნეში მომწიფდა ინ-
 დუსტრალიზაცია, კაპიტალი გამყვლეფის როლში გამო-
 ვიდა, რის წინააღმდეგ ამხედრდა საზოგადოებრივი აზ-
 რი, მაშინდელმა კონსერვატორულმა მთავრობამ სპეცია-
 ლური ინსპექტორები დანიშნა, შრომის ბოროტად გა-
 ძოყნების მოსასპობად. ვეკითხებით ბ-ნ მაისურაძეს,
 დაუშვებს საბჭოთა მთავრობა, რაიმე საპრატესტო გა-
 მოსვლას, კრიტიკას, თუნდაც ინდუსტრალიზაციის გა-
 მოყენების პოლიტიკის გამო?

30283

საბჭოეთში უპირატესობა ენიჭება სამხედრო ინდუსტრიას. სამი მეოთხედი სახელმწიფო ბიუჯეტისა ზმარდება საომარ იარაღების დამზადებას. ერთი ამერიკელი მეცნიერი ამბობს: „მეცნიერების საშუალებით შესაძლებელია ინდუსტრალიზაციის ჩატარება, მაგრამ მისი მოზმარება კონტროლის გარეშე, წარმოადგენს კაცობრიობისთვის საშიშროებას“-ო.

სრული ქვეშაობაა. ჩვენ შეგვიძლია მოვიყვანოთ შემდეგი შედარება: კანადა 50 წლის უკან გაჭირვებით კვებავდა 4-5 მილიონ მცხოვრებთ, დღეს კი ტეხნიკის განვითარების საფუძველზე კვებავს ხუთჯერ მეტს მცხოვრებთ და აგრეთვე გააქვს გარედ ზორბლულობა, და ამავე დროს დარჩა პაციფისტური, დამცველი მშვიდობიანობის. ხოლო ჰიტლერის პოლიტიკამ, რომელმაც გამოსჭედა საომარი, ტეხნიკური იარაღები, ხუთი წლის განმავლობაში ტერორის ქვეშ ყავდა დაყენებული კაცობრიობის დიდი ნაწილი. თუ ინდუსტრალიზაცია (უმთავრესად სამხედრო) საშიში იყო შავი დიქტატურის ხელში, იგი არა ნაკლებ საშიშარია წითელი დიქტატურის განკარგულებაში. ყველა დიქტატურის — იმპერიალისტური ბუნება განუსაზღვრელია, მას უკან დახვევა აღარ შეუძლია, მის საგარეო პოლიტიკაში ჩაქსოვილია სურვილი განდიდების, სხვებზე გაბატონების.. იგი გამართლებულია ნიშანში ამოღებულ ერის, თითქო, ნებაყოფლობით, — საბჭოური წყობილების მისაღებად. ასეთი შინაარსის გათამაშება მოხდა კორეაში, ინდო-ჩინეთში, ახლო აღმოსავლეთში და ჩვენ თვალწინ ჩეხოსლოვაკიაში, ყველაზე ადრე კი კავკასიისა და ბალტიის ერების მიმართ...

სხვადასხვა მიდგომით, თანაარსებობის საფარის ქვეშ, ეს პოლიტიკა დღესაც გრძელდება. აი რატომ არ შეუძლია დიქტატურას მძიმე ინდუსტრიას ფრთები შეუკვეცოს რომელსაც სახელმწიფო საღაროში არაფერი შეაქვს, ან უმნიშვნელო და საბოლოო ანგარიშით სახელმწიფო ბიუჯეტი მძიმე ტვირთად აწვება ხალხს.

არიან კალმოსნები, რომლებიც ამტკიცებენ რომ სტალინი არ ყოფილიყო რუსეთი ვერ ეღირსებოდა ამდენ ფაბრიკა-ქარხნებსო. სრული სიბეცეა. რუსეთი დაუმუშავებელი ქვეყანა, ნედლი მასალით საკმაოდ მდიდარი,

განა აცდებოდა დღევანდელ ეპოქაში, ინდუსტრიალურ განვითარების გზას? თუნდაც თებერვლის რევოლუციის შედეგად ნორმალური განვითარების, რეფორმისტული გზით რუსეთი არ მიაღწევდა გაცილებით მეტს, და უმსხვერპლოდ? საბჭოთა დიქტატურა დაეპატრონა კაპიტალს, შრომას, ნაციონალურ სიმდიდრეს და განვითარებულ ტექნიკით და პოლიტიკურ მეთოდით განაგებს ქვეყანას ყოველგვარ კონტროლის გარეშე, არა ფართე მასების მოთხოვნილებების დასაკმაყოფილებლად, არამედ მძიმე ინდუსტრიის საშუალებით თავის ექსპანსიურ პოლიტიკის გასატარებლად.

საინტერესოა აზრი ახალგაზრდა ისტორიკოსის ამალრიკის, რომელიც დღეს სიმართლის თქმისთვის ციმბირის ერთ-ერთ კონკლავერში იტანჯება. „ჩვენი ქვეყანა სპუტნიკების ქვეყანაა, ჩვენი რაკეტები ვენერას აღწევს, ხოლო იმ სოფელში სადაც მე ვცხოვრობ კართოვილს ხელით თხრიანო“.

მეორე უფრო დამაბნობელი ფაქტი, საბჭოთა სოფელს დღეს ტრაქტორი არ აკლია, მიწა ზომ მუდამ ბევრი იყო. პირველ ომის წინ, როცა რუსის გლეხს ტრაქტორის სახელწოდებაც არ გაეგონა, რუსეთს ვაჰქონდა უცხოეთში 750 მილიონი მანეთის ხორბლეულობა, ახლა კი კანადიდან შემოუტანია 450 მილიონი დოლარის, და რამოდენიმე მილიონი დოლარის ამერიკიდან, ხორბლეულობა. მიმდინარე 1974 წელს, რუსეთი იძულებულია შემოიტანოს 5-ნ მილიონი დოლარის პურეულობა. მიზეზი მუდამ ცუდი დარებია. საკვირველებაა, როგორ მოხდა რომ რომანოვების 300 წლის ბატონობის ხანაში, თითქოს არასდროს ყოფილა ცუდი დარები, ხოლო საბჭოთა მმართველობის 50 წლის მანძილზე მუდამ ცუდი დარებია და ქარები!

აბა, როგორ შეუძლიათ გაამყლავნონ რომ საბჭოთა კასოფლო-სამეურნეო სისტემა გაკოტრდა, მას ვერაჯიჰარ ინდუსტრალიზაციამ ვერ უშველა.

დასავლეთ ქვეყნებში, ინდუსტრალიზაციის გამოყენების პოლიტიკა მიზნად ისახავს ხალხის კეთილდღეობას, საბჭოთა დიქტატურის ხელში კი, როგორც ზევით მოვიხსენიეთ, იგი არის საზიფათო, იმ ტექნიკური მიღწევებით, რომლებმაც წარმოშვეს გამანადგურებელი იარაღე-

ბი. ექვს გარეშეა, კაცობრიობის ბედი ბეწვზე ჰკიდია, ომის განწყობილებას ქმნის ის ვინც აწარმოებს ექსპანსიურ პოლიტიკას. თავდაცვის მიზნით თავისუფალი ქვეყნებიც იარაღდებიან და ამგვარად, მეცნიერება, ტექნიკა რომლებიც უნდა ემსახურებოდეს ხალხის კეთილდღეობას, მის ნივთიერ უზრუნველყოფას — სინამდვილეში ხდებიან ერთა გამანადგურებელნი. და ეს საშიშროება გაგრძელდება მანამ, სანამ ტექნიკას, მეცნიერებას და საერთოდ ადამიანის შემოქმედების ნაყოფის მოხმარას არ დაეპატრონება ხალხი, სანამ არ მოისპობა დიქტატორული მართველობის სისტემა.

ა. ბაღრიძე.

ირაკლი წიკეთელის ძეგლის გახსნა ლევილში

1974 წელი 16 ივნისი.

სურათი, რომლის ქვეშ ქართულად არის წარწერილი: „ირაკლი (კაკი) წიკეთელი 1881 — 1959“ და, რომლის გვერდით ქართული სამფეროვანი დროშა ფრიალებს, ცოცხალი ყვავილებით მორთული მუქი ფერის გრანიტის ძეგლს დასცქერის. ეს ძეგლი იმითაც არის ლამაზი, რომ იგი ირაკლის პატივისცემლებისაგან გაღებული თანხითაა აგებული, რომლის ირგვლივ დღეს შეკრებილა მრავალრიცხოვანი ქართველობა. აქ არის საფრანგეთის ქართული სათვისტომოს თავმჯდომარე და გამგეობა, აქ არიან საგანგებოდ მოსული უცხოელებიც. მხოლოდ, ავადმყოფობის გამო ვერ მოვიდა ამ მოწყობის სულისჩამდგმელი ქ-ნი ნამეტია გოგუაძისა.

თუმცა სამარობაა, მაგრამ ისეთი პაპანაქება სიცხე დგას, გეგონებათ შუადღის ძლიერი სხივები „ცაფირუზიდან“ „ხმელეთ ზურმუხტზე“ ეშვებოდეს. ძეგლის გახსნისას ქართული გუნდის ტკბილი გალობა ედება ლამაზად გამშვენებულ სასაფლაოს, რომლის დიდი ნაწილიც უცხოეთში დაკარგულ ქართველ პატრიოტებს უჭირავთ.

პირველი სიტყვა მოძღვარმა ილიამ წარმოსთქვა ფრანგულ ენაზე და თავისი დინჯი, მაგრამ გრძნობიერი და შთაბეჭედავი შეტყვევებით დაახასიათა ირაკლი წიკეთელი.

თელი, როგორც „სიმართლისა და სოციალური სამართლიანობისთვის თავდადებულ ბრძოლაში ამაღლებული დიდი ქართველი“.

მეორე ორატორი, მიხეილ ხუნდძეც ფარნგულად ლაპარაკობს და აღნიშნავს, რომ ირაკლი წერეთელს „მეუსრულდა მისი უკანასკნელი სურვილი: „ქართველები დამმარხავენო,“ რომ სინამდვილეში იგი, დღეს ქართველების მიერ ქართულ სასაფლაოზე დაიკრძალა. შემდეგ ორატორმა განავითარა აზრი, რომ ირაკლის საკაცობრიო ბრწყინვალე იდეები საკუთარი სამშობლოს სიყვარულისაგან მომდინარეობდნენ და მოხდენილად გადაშალა განსვენებულის მიერ მთელი სამოცი წლის პოლიტიკური მოღვაწეობით დატვირთული სურათი. გაგვაცნო როლი, რომელიც ირაკლიმ დიდებულად შეასრულა მოსკოვის სტუდენტთა მოძრაობის სათავეში, მეორე დუმის ოპოზიციის მეთაურობის დროს, კატორღა-გადადასახლებაში, თებერვლის რევოლუციის ხელმძღვანელობაში საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადებაში, დამფუძნებელი კრების დელეგაციის საზღვარგარეთ მუშაობაში, მუშათა ინტერნაციონალში და ემიგრაციაში... ეს ვებერთელა თემა, უკეთ ვთქვათ მრავალი თემა, ნიჭიერი ორატორის მიერ უდიდესი ემოციებით იქნა გადმოცემული, რასაც, მიუხედავად ძლიერი სიცხისა ყველა გულმოდგინებით უსმენდა.

ბოლოს სიტყვით გამოვიდა ეროვნული მთავრობის წევრი ნოე ცინცაძე, რომელმაც ღრმამინაარსიანი სიტყვით დახატა ირაკლის პოლიტიკური პიროვნება და ვაღმოგვცა მისი მოღვაწეობა, როგორც ქართულ ეროვნულ ფარგლებში ისე რუსეთისა და ინტერნაციონალის ასპარეზზე. ირაკლის საპატივცემულო დღისთვის, მისი საბოლოო სიტყვა, მართლაც რომ ღირსეული დასკვნა იყო.

შემდეგ პოეტმა დ. ყურულაშვილმა ირ. წერეთალეზე მიძღვნილი თავისი ლექსი წაიკითხა.

დაცხუნებული სხივებით ზედმეტად რომ არ დავსჯილიყავით, ამიტომ ვერც გოგი წერეთელმა წაიკითხა თავისი სიტყვა და, ვერც მარტიანე მგელაძემ — ირაკლის სირყმისდროინდელი დაწერილი ლექსი.

მაგრამ, ქართველები ამ შეხვედრით მაინც ვერ დაასრულებდნენ ირაკლიზე ლაპარაკს — იგი სამარადისოთ გაგრძელდება...

ასეთი შთაბეჭდილებებით გამოეთხოვენ პატივისცემულები ირაკლის ძეგლს და, ამ უამრავ საამაყო ქართველების საფლავთა შორის, ორი პირისპირ აგებული ძეგლი დარჩა, საიდანაც ორი კეთილშობილი სახე — ნოე ჟორდანიასი და ირაკლი წერეთელის — ერთმანეთს შესცქერიან.

ესენი ხომ დიდებული მასწავლებელი და მოწაფე იყვნენ, შემდეგ სამაგალითო თანამებრძოლები და ბოლოს ღირსეული მოკამათები!..

დაახ, კამათობდენ იმიტომ, რომ ქართველებისათვის უმჯობესი გამანთავისუფლებელი გზა ეჩვენებინათ.

მ. მელუა.

გმირი მებძოლის ხსოვნას

გარდაცვალების 20 წლისთავზე.

20 წელია, რაც დაგვშორდა გმირი — მებრძოლი ვალოდია ბობუაძე. ნათქვამია: ზოგი მკვდრები უფრო ცოცხლობენ, ვიდრე ბევრი ცოცხლებიო, რადგან მათი ხსოვნა ჟამთა უღვევ დენაში დავიწყებას არ ეძლევაო. სწორედ ასეთ როცხეს ეკუთვნის ვალოდია გოგუაძე, იგი ლეგენდარული პიროვნებაა, რომელიც თითქოს მოცემულია ძველი საბერძნეთის გმირულ პათოსით გაყენითილ ეპოქიდან.

მისი მძაფრი გრძნობა და მახვილი გონება ბუნებისაგან მინიჭებულ ენის მეტყველებას ამკობდა. უსამართლობის წინააღმდეგ ამხედრებულ სულს დინამიურ გაქანებას აძლევდა, უშიშარი ნებისყოფით მუდმივ ბრძოლის ქარტეხილში იწვევდა. სადაც მან ჰპოვა თავისი ცხოვრების დანიშნულება ეკლიან გზაზე სავლელად...

მისი გმირული თავდადების ეპიზოდები გაგრძელებაა ძველი მამა-პაპათა თავგანწირული ბრძოლებისა, სისხლით დაწერილ ისტორიის ფურცელს რომ დაამშვენებს...

ბოლშევიკებმა სახალხო მოძრაობის აღწერაში გურიის ეპოსიც შეიტანეს, მხოლოდ ვალოდია, სერგო და თეოფილე იქიდან ამორიცხეს. დამალვით ფიქრობენ

ისტორიის გაყალბებას. გურიის ხალხის ჭირისუფალთა რიცხვში, ვალოდია და მისი თანამებრძოლნი პირველ ადგილს დაიჭერენ...

ხალხის მტრებმა მისი ფიზიკური მოსპობა განიზრახეს. თუ თვითმპყრობელობის პოლიციამ ვერ შესძლო, სოფლის ყაჩაღებმა შესძლეს მისთვის ფიზიკური ტკივილების მიყენება, მაგრამ ამით ნებისყოფა ვერ გასტეხეს, იარაღი ხელიდან ვერ გააგდებინეს.

ვალოდია ყავარჯენით შეწვდა საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენას, მის განახლებულ ცხოვრებას და თავის ცეცხლისებურ ენერგიით ჩადგა ახალ დაფუძნებულ სახელმწიფოს დამცველთა წინამძღოლთა სათავეში. ფასდაუდებელია, განუსაზღვრელია ამხრივ მისი დამსახურება ჩვენი ქვეყნის წინაშე. მას დასვენება აღარ ღირსებია; თავისუფლება ახალშობილ ბავშვივით გულში ჩაიხუტა, მისი სიყვარულით აინთო. მისი ჯაფშნოსანი ქვეყნის მტრებს თავზარს სცემდა. თავის საკუთარ ძმებთან და რჩეულ ვაჟკაცთან რაზმით, ერთი კუთხიდან მეორეში ელვის სისწრაფით ჩნდებოდა და მოზღვავებულ მტერს მუსრს ავლებდა...

ვალოდია „ხშირად, ლექსებსაც სწერდა; ლტოლვილობაში თავის პოეტური აღმადრენით ხალხური სიტყვებით ხიბლავდა და იმედს აძლევდა მის გარშემო მყოფ მეგობრებს. რასაკვირველია მის ლექსთა თემა მხოლოდ და მხოლოდ ბრძოლის ეპიზოდები იყო, ამით იგი ელოლიავებოდა წარსულს, აწმყოში თავისუფლების გრძობათა გასაღვიძებლად. მისი ბიოგრაფი გადმოგვცემს, ვიშინსკი, რომელიც მას იცნობდა ბაქოდან, მოუსურვებია მისი ნახვა. ვალოდიას პასუხი ასეთი ყოფილა: „ხალხის მოღალატეებთან სალაპარაკოდ მე მხოლოდ ტყვია მაქვს“-ო. ეს პასუხი მთელი მისი გმირული მოღვაწეობის აპოთეოზია, უკანასკნელ წუთამდე ჩაქრობელი ცეცხლია ხალხის მტრების წინააღმდეგ საბრძოლველად გამზადებული. მხოლოდ სიკვდილმა ჩააცხრო ეს გულის ღელვა და ბრძოლის ჟინი; უცხო მიწამ გაუღო პირი ქართული სოფლის წიაღიდან შობილს, სიმართლის, ჭაშმარტების და თავისუფლებისთვის ბრძოლაში გმირად ქცეულს.

მისი სახელი ბრწყინვალე ასოებით ჩაიწერება წამებულ ერის ისტორიაში.

პ. ს.

ვისთვის იყო ეს საზირო?

„ქართული აზრის“ 95 ნომერში, უცნობი ავტორი უსაყვედურებს და დანაშაულად უთვლის ჩვენს პოეტს, გიორგი ყიფიანს, რომ დიდი ილიას გვერდით მოიხსენია საქართველოს პრეზიდენტი ნ. ჟორდანიას, და დახეთ თურმე ასეთი საჩქიველი პოეტს არ ეპატიება. თვალებს არ გინდათ დაუჯეროთ.

ქართველი ერის სასიქადულო ადამიანი ილია იბრძოდა ჩვენი საზოგადოებრივი ცხოვრების ყველა დარგში, რათა საბოლოოდ განხორციელებულიყო მოხვედრის სიტყვები: „ჩვენი თავი ჩვენვე უნდ გვეყუდნეს“-ო — მას არ დასცალდა თავისი თვალთ ენაზა თავისუფალი სამშობლო, ლაჩრულმა ტყვიამ განგმირა დიდი ადამიანის გული და დააბლა ქართველი ერი... ბრძოლა გააგრძელა მომდევნო თაობამ, რომელსაც მეთაურობდა ნ. ჟორდანიას.

დიდი ილიას ოცნება აღსრულდა ნ. ჟორდანიას პირით. ამ უკანასკნელს ისტორიამ არგო საქარ-ლოს დამოუკიდებლობის გამოცხადება. აქედან ამ ორი ადამიანის ერთად ხსენება და ერთი მეორეს გვერდით დასმა ისტორიულად მოცემულია... ძველი დავის გახსენება, საეგებიო და შეუმოწმებელი ნათქვამის განმეორება ქართულ საქმეს მხოლოდ ენებას მოუტანს — არავითარ სარგებელს...

რაც შეეხება პ. სარჯველაძის წერილის შინაარსს, ყველა ქართველი, რომელიც პარტიზანულად არ არის განწყობილი, გაიგებდა, რომ ს. დ. პარტიის დროშაა, თავისუფლება ერის, თავისუფლება ადამიანის. ამ იდეებისთვის ბრძოლას მივყევართ, ეროვნული თავისუფლების მოსაპოებლად. მაგრამ, აქ უცნობი ავტორი ეჭვიანობს, ამას როგორ განხორციელებენ — პარტია მარქსისტულიაო. მას ან მხსიერება ლალატობს, ან დაბადებული არ იყო, როცა ს. დ. პარტიამ, დამოუკიდებლობის ხანაში დაამტკიცა ამ იდეებისადმი ერთგულება, მისი თაოსნობით (ცხადია სხვა ეროვნულ პარტიებთან ერთად) ჩამოაყალიბა ისინი კონსტიტუციაში რაც სპამაყოდ რჩება ქართულ ისტორიაში და გადაეცემა თაობიდან თაობას...

„ქართულ აზრის“ თანამშრომელს კი, უსათუოდ სურს ს. დ. პარტია დიქტატურის ბანაკში მოათავსოს.

არც რუსეთში დამყარებულა „პროლეტარიატის დიქტატურა“, რომც იყოს — ერთი კლასის დიქტატურა ჩვენთვის მიუღებელია, არამედ ტოტალიტალურ—ბოლიციური, სასტიკი ცენტრალისტური რეჟიმი. მარქსიზმში დარჩა ეკონომური ფილოსოფიის დაუშრეტელ წყაროდ, რომელსაც არ უარყოფენ თვით ბურჟუაზიული თეორეტიკოსები. ცხადია, დღევანდელ უმაღლესად ტექნიკურ განვითარების ხანაში ბევრი რამ ცხოვრებამ ვერ გაამართლა იმ თეორიებიდან, რომლებიც შეიქმნა ერთი საუკუნის უკან... სოციალისტურ აზროვნებაში მოხდა ევოლიუცია, რის შესახებ ჩვენ შევეცდებით სხვა ადგილას განვმარტოთ..

რაც შეეხება, თითქოს ჩვენი ეროვნული ღირსების დამცირება იყოს თქმა იმისი, რომ ს. დ. პარტიამ გააერთიანა საქართველოს მასებიო... განა ნ. ჟორდანიას თვით აო აღიარებს: „ჩემი მთავარი მიზანი იყო რეჟიმის დამკვიდრება მომხდარყო, მთელი ერის თანაგრძნობით, ყველა წრის შერიგებით, სოციალური და ნაციონალური თანამშრომლობით“. (იხ. ნ. ჟ. „ჩემი წარსული“.) შეიძლება საჭიროებასაც არ წარმოადგენდეს, ზოგიერთ რამე, მაგრამ მკითხველს გვსურს მაინც შევახსენოთ, თუ რას წყარდენ ნ. ჟორდანიასზე და ს. დ. პარტიაზე გამოჩენილი პირები, არა სოც. დემოკრატები.

ჯერ კიდევ პირველ ზანებში „დროებაში“ გრ. ყიფშიძე აღნიშნავდა: „ბევრს ჰგონია საქართველოს ველარა იხსნის რა, მაგრამ ვინც მის ცხოვრებას აკვირდება, ის შეამჩნევს მის სიღრმეში დიდ დუღილს, რომ ჩნდება ახალი ძალა, იბადება ხალხი ძლევამოსილი და ამ ახალი ძალის მეთაურია ნ. ჟორდანიას, რომელიც შემოიჭრა ცხოვრების ასპარეზზე, როგორც მხსნელი გრიგალი და გააჩაღა მძლავრი ხალხური მოძრაობა“-ო.

ჩვენი პარტიის ისეთი მოწინააღმდეგე, დიდი პატრიოტი, ალ. ასათიანი ისიც კი აღიარებდა, თავის ცნობილ წიგნაკში, რომ ს. დ-ტიამ გააერთიანა მასებიო და სხვ.

ბ-ნი გ. კერესელიძე, „მებრძოლ საქართველოში“ წერდა: „თუ ილია უგვირგვინო მეფე იყო, ბედმა ქართლისამ ნოეს შუბლს დაადგა მძიმე გვირგვინი სრულიად საქართველოსი“.

რ. ინგილო, იმავე ჟურნალის მე 9 ნომერში აღნიშნავდა: „საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენისთვის საჭირო ვახდა შინაგანი, ასე ვთქვათ, სკეპტიციზმის გადალახვა და გარეგანი დაბრკოლებებთა გამამხნევე ბელი უგულუბყოფა, ეს ორივე დასძლია ნ. ჟორდანის ავტორიტეტმა, ნოე ჟორდანიას რომ არ ყოფილიყო საქართველოს დამოუკიდებლობა იქნებ ვერც კი განოცხადებია“-ო.

აი როგორ ადასტურებს ერის გაერთიანებას, პროფ. მიხ. წერეთელი. (იხ. „ბედი ქართლისა“ №14, 1953) „ნოე ჟორდანიამ და მისმა თანამოაზრეებმა პირველად დარაზმეს განსაზღვრული სოციალური, პოლიტიკური იდეალების მქონე ქართველობა: მუშები, გლეხები, ინტელიგენცია. თვით თავადაზნაურობის მოზრდილი ნაწილიც შედიოდა მათგან შექმნილ სოც. დემ. პარტიაში, ეს იყო დიდი საქმე, მათგან შექმნილი, მაშინდელ მძიმე პირობებში. მე არ ვიცი ვინ შესძლებდა ნ. ჟორდანის გარდა მაშინდელ პირობებში დამოუკიდებლობის გამოცხადებას; რომელი იმაზე უფრო ნაციონალისტი, არა სოციალისტი, ან თუ გამოაცხადებდა, როგორ იქნებოდა შესაძლებელი დამოუკიდებლობის არსებობა, თუ ამას არ იწამებდა ნ. ჟორდანიას და მისგან ხელმძღვანელი მშრომელი მასები“-ო.

„მომავალი მემატინე ჩასწერს, რუსეთის მიერ გუბერნიად ქცეული სახელმწიფო კვლავ აღსდგა და დამოუკიდებელი იქმნა 1918 წ. 26 მაისს, მისი პრეზიდენტი იყო ნ. ჟორდანიას“. (იხ. აკ. პაპავა „მ. საქ.“)

ხოლო „ბედი ქართლისა“-ში № 14 1953 წელში ჩვენმა ცნობილმა პოეტმა და დიდმა მოაზროვნემ ვრიგოლ რობაქიძემ ასე აღნიშნა: „არ ვიცი ლოცულობს თუ არა ნ. ჟორდანიას, მაგრამ ის კი ვიცი საქართველო ნოე ჟორდანიასზე ლოცულობს“-ო.

მიმდინარე წლის თვეებში საქართველოში, (იხ. „კომუნისტი“-ს ნომრები) შევარდნაძეებმა განაახლეს ს. დ-ზე და ნ. ჟორდანიასზე თავდასხმა. ჩვენ მას ვუპასუხეთ ჩვენი პარტიის 80 წლისთავის აღნიშვნით და დავანახეთ, რომ ჩვენ იარაღი არ დაგვიყრია და მომავალშიც არ ვაპირებთ. რასაკვირველია სხვა პოლიტიკურ პარტიებთან და პოლიტიკურ მოღვაწეებთან ერთად, რომლებიც არა

ჩვენზე ნაკლებ იბრძვიან... დღიდან საქართველოს დაპყრობისა, უაზრობაა პარტიულ პროპაგანდის წარმოება. ჩვენი შეხედულება მუდამ ერთი იყო; ნაციონალურ ფრონტზე დარაზმვა ყველა ეროვნულ ძალებისა, და ბრძოლა ჩვენი ერის მტრებთან, დამპყრობელებთან.

აღდგენა საქართველოს დამოუკიდებლობის, მისი სუვერენობის. დავიწყება ძველი დავის, — ზარალის მეტი რომ არაფერი მოუტანია. აკადემიური ხასიათის კამათი ამა თუ იმ რეჟიმის შესახებ დასაშვებია.

თითულ პოლიტიკურ მიმართულებას, დილაც აქვს თავისი შეხედულება თუ რა წყობილებაა ერისათვის უკეთესი.

მაგრამ თუ რა წყობილებას დაამყარებს მომავალში ქართველი ერი, ეს მისი საქმეა...

დასასრულ იმედს გამოვთქვამთ რომ „ქართული აზრი“-ს ხელმძღვანელი ბ-ნი მ. სინდიკელი დარიგებას მისცემს მომავლისთვის ჟურნალის ქრონიკორს, რათა მეტი სერიოზულობა და პასუხისმგებლობა გამოიჩინოს.

ფრანგულ კამესაში

ფრანგულ ჟურნალ „ევროპ — პარლამენ“ № 56, 26 მაისის დღესასწაულთან დაკავშირებით ქ-ნი სუზან ლბენი, მზურვალე სიტყვებით აღწერს ჩვენი ეროვნული დღესასწაულის მნიშვნელობას; ახსენებს ფრანგ მკითხველთ ჩვენი ქვეყნის დამოუკიდებლობას, მისი აღმშენებლობის ზოგიერთ ფაქტებს, შემდეგ რუსეთიდან მის დაპყრობას.

— : —

სოციალისტურ ჟურნალ „პრეზანს სოციალისტ“ № 35. რომელსაც ხელმძღვანელობს გამოჩენილი სოციალისტი ბუტბინი, ესალმება ჩვენს ეროვნულ დღესასწაულს. აღნიშნავს მოსკოვიდან ჩადენილ ბოროტებას საქართველოს დაპყრობის გამო. აღნიშნავს აგრეთვე ქართველ სოციალისტების როლს დამოუკიდებლობის ხანაში. :924 წ. აჯანყებას. ქართველი ერის გარდაუვალ სურვილს ეროვნული თავისუფლების აღსადგენად.

ს.—დ. პარტიაში.

ამა წლის 23 ივნისს პარიზის ს.დ. ირგანიზაციაში ო. ჩუბინიძემ გააკეთა მოხსენება ს. დ. პარტიის წარსულ მოღვაწეობაზე, რამაც გამოიწვია დიდი ინტერესი.

ორატორებმა აღნიშნეს მოხსენების მრავალშინაარსიანობა და უსურვეს ჩვენ მცხოვან მებრძოლს დღევანდელი

ჩვენი ჟურნალი უკვე აწყობილი იყო რომ ვავაგეთ ჩვენი ამხ. გოგი ჟორდანიას გარდაცვალება.

დაეკარგეთ კარგი ქართული, ქართული საქმის ერთგული ადამიანი.

† ალექსანდრე ასათიანის გადმოსვენება

ლევლის ძმათა სასაფლაოზე.

ამა წლის 17 აგვისტოს, ს. ლევლის ძმათა სასაფლაოზე ჩამოსვენებულ იქნა გერმანიიდან აღ. ასათიანის ნეშტი, რასაც უღრმესი პატივისცემით აღვნიშნავთ ამ თავდადებულ მამულიშვილის, საქ. დამფუძნებელი კრების წევრის, სამშობლოს თავისუფლებისთვის მედგარ მებრძოლის, ეროვ.-დემოკრატიულ პარტიის ერთი ხელმძღვანელთაგანის ქართველ ძმათა სასაფლაოზე მოსვენებას.

მრავალრიცხოვანმა ქართველობამ დიდი პატივისცემით და გრძნობით მიაყარა სამშობლოდან ჩამოტანილი მიწის პეშვი ღირსეულ მამულიშვილს. სიტყვა წარმოსთქვა ბნება სევერიან ჭირაქაძემ რომელმაც ღირსეულად დააფასა განსვენებულის მოღვაწეობა.

† მიხეილ დადიანი

(1898 — 1974)

არლინგტონში, ვაშინგტონის ახლოს, გარდაიცვალა თვალსაჩინო მოღვაწე და მებრძოლი მიხეილ დადიანი.

მან დაასრულა ქართული გიმნაზია და შევიდა იუნკერთა სასწავლებელში, თბილისში. იბრძოლა სხვებთან ერთად კოჯორიდან ბათუმამდე და ევაკუაციის წინდევ მსახურებდა როგორც ოფიცერი პოლონურ ჯარში, — შემდეგ ცხოვრობდა პარიზში, სადაც იგი პოლიტიკურად მოღვაწეობდა. ამერიკაში გადასახლების შემდეგ მუშაობდა „ვოის ოფ ამერიკის“ რედაქციაში და ემსახურებოდა ქართველ ხალხს სწორი ცნობების მიწოდებით.

ოგი წერდა ლექსებს და ბეჭდავდა პარიზულ ემიგრანტულ პრესაში და იყო ჟურნალი „კავკასიონის“ თანამშრომელი, მას არ დაუგდია კალამი სიკვდილამდე.

ემიგრაციას გამოაკლდა მ. დადიანის სიკვდილით, ერთი მომქმედი მოღვაწე და მტკიცე მებრძოლი.

„ჩვ. დროშის“ რედაქცია ღრმა თანაგრძნობას უცხადებს განსვენებულის ოჯახობას, მის ნათესავეებს და მეგობრებს.

ეროვნული დღესასწაული უცხოეთში

უცხოეთში მყოფი ქართველობა, ყოველ-წლიურად იხდის ეროვნულ დღესასწაულს, ამით ახსენებს უცხოელთ ქართველი ერის მოთხოვნილებებს და იქ, სამშობლოში ამხნევეს მათ, რომლებსაც უცხო ძალამ პირზე კლიტე დაადო და თავის სურვილის გამოთქმის საშუალება მოუსპო.

პარიზი

წელს პარიზის ერთ-ერთ, ეროვნულ დროშით და ქართული ლერბით მორთულ დარბაზში დიდი ზემით აღნიშნულ იქნა დამოუციდებლობის დღე 26 მაისი. სათვისტომოს თავმჯდომარემ ბ-ნ ლ. ზურაბიშვილმა ქართულ და ფრანგულ ენაზე დამსწრეთ მიმართა ამ დღისთვის შესაფერი სიტყვით. აღსანიშნავია ცნობილ ჟურნალისტ მებრძოლი ქ-ნ სუზან ლაბენის მისალმება ქართველების მიმართ, აგრეთვე ბ-ნ დე ვილმარესტის და ჩეენი მუდმივ მეგობარის, რემონდ ლე ბურის მისალმებანი.

უკვე ცნობილია ჩეენი ახალგაზრდობის მიერ ხალხური სიმღერების და ცეკვების ჩინებულად შესრულება, რითაც წელსაც დიდათ ასიამოვნეს დამსწრე საზოგადოება. აღსანიშნავია ჩეენი ნიჭიერი ქალიშვილის რუსუდან სტურუას მიერ ზეპირად წარმოთქმული ტიცთან ტაბიძის ლექსი: „მამ გამარჯვება“ და სხვ.

დამსწრე.

ს ო შ ო.

სოშოს ქართულ სათვისტომოს გამგეობამ განსაკუთრებული შინაარსით გადაიხადა 26 მაისის, ეროვნული დღესასწაული. საზეიმოთ მორთულ დარბაზში, რომელსაც ამშვენებს ეროვნული დროშა, ბელადების და პოეტების სურათები, კედელზე წარწერები: „გაუმარჯოს 26 მაისს!“ „დიდება ქართველ ერს!“ საზეიმო სხდომას ხსნის სათვისტომოს თავმჯდომარე ბ-ნი სევერიან ჭირაქაძე, რომელმაც თავის შინაარსიან სიტყვაში აღნიშნა 26 მაისის მნიშვნელობა და ის სოციალურ-ეკონომიური რეფორმები, რომელიც გატარებული იქნა დამოუკიდებლობის ხანაში, მხურვალედ მიესალმა ნ. ყორდანიას სსოვნას, რომელსაც წილად ზედა საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადება. სიტყვები წარმოსთქვეს პარიზიდან სტუმრად ჩამოსულმა პ. სარჯველაძემ, შემდეგ მ. ჟენტმა და ი. სალუქვაძემ. დამსწრეთ მკერდს უმშვენებდა პატარა ეროვნული დროშით, ჩვენი მეგობრის ი. სალუქვაძის შვილისშვილი, მალხაზი პატრიცია.

სხდომის შემდეგ გაიმართა ქართული სუფრა, რომელსაც დაესწრენ ფრანგი და პოლონელი მეგობრები. თამადამ ბ-ნ ბაგ. ჭაქიაშვილმა თავის მგრძნობიარე სიტყვაში გაიხსენა 26 მაისის აღდგენისთვის დაღუპულ მამულიშვილთა ხსოვნა, რაც ფეხზე ადგომით მოსმენილ იქნა და ზაზი გაუსვა პრეზიდენტ ნოე ყორდანიას დამსახურებას.

დასასრულ, ჩვენმა პოეტმა დ. ქიმერიძემ აღფრთოვანებაში მოიყვანა საზოგადოება თავისი ლექსის წაკითხვით. სიამოვნებით მოსმენილ იქნა აგრეთვე შ. ზედგინიძის მიერ წაკითხული ლექსი.

სოშოს ქართველთა საზოგადოებამ, როგორც წარსულში, წელსაც დაამტკიცა თავის ერთგულება სამშობლოს მიმართ და ეროვნულ თავისუფლების აღდგენის შესურველი სურვილი.

ი. ბახველი.

პატივისმცემლებმა ითავეს ნეტარხსენებული ირაკლი წერეთლის ამერიკიდან ლევილის ქართულ სასაფლაოზე გადმოსვენება და მას აქ ძეგლი აუგეს. ამის მომწყობი კომისია დიდი კმაყოფილებით აღნიშნავს, რომ საჭირო თანხა მცირე დროს განმავლობაში დაგროვდა და დაიდარა გაწეული ხარჯი 10.500 ფრანკი. გადარჩენილი 400 ფრანკი კი, ლევილის ქართული სასაფლაოს მზრუნველს, ქ-ნ ნამეტია გოგუაძისას გადაეცა.

აქვე ვაქვეყნებთ შემომწირველთა სიას.

ქ-ნი ბურგინა	— 3.760 ფრ.	— მ. ხუნდაძე	1.240 ფრ.
მ. მგელაძე	— 1.200 ფრ.	— მ. მელუა	450 ფრ.
† დ. ბუაჩიძე	400 ფრ.	სულ	— 7.050
350—350 ფრ.: ნ. გოგუაძისა, ნ. ყურულაშვილი	— 700		
300—300: აკაკი ასათიანი, დ. ყურულაშვილი	— 600		
200—200: კლ. კემულარია, ნ. ცერცვაძე	. . . 400		
150—150: გ. უჩაძე, ალ. ფანჩულიძე ქ. ჯაყელი	— 450		
100—100: „სოც. აზრი“, ირინე ანთაძისა ნ. ცინცაძე			
ლ. ზურაბიშვილი, გ. ყიფიანი, გოგი წერეთელი,			
† მ. ცაგარელი, აკ. შავგულიძე	800	
50—50: ლ. აბდუშელი, გრ. აბულაძე, ძმები ანთაძე,			
გ. ასათიანი, გრ. ბარამიძე, ნ. ბედელაძე, გ. ბოლქვაძე			
ჯ. გრიგოლაშვილი, ძმები დონდუა, ქრ. იმნაიშვილი			
პ. ინწკირველი, გრ. ლომაძე, ალ. მელქაძე,			
ინ. პაპუაშვილი, ვლ. რუხაძე, პავ. სარჯველაძე,			
კვ. ჩხაიძე, გრ. წერეთელი, ვ. ჭელიძე, ვიქ. ზომერიკი,			
ვინმე	სულ	— 1050
30—30: ვიქტორ ნოზაძე, დავ. ჟორდანიანი	— 60	
20—20 † მიხ. დადიანი, მ. მიმინოშვილი, ტ. წულაძე			
არ. მჭედლიშვილი, ვალ. ჩუბინიძე ჯაბა ზაბულიანი,			
		სულ	— 60
10—10: კ. ალშიბაია, ალ. კარგარეთელი, ლ. ფაღავა,			
ა. გამსახურდია, გრ. კერესელიძე, ა. კინწურაშვილი,			
სონია	სულ	— 70

სულ — — 11.300

.....

ქუჩნალის ფონდი

უკანასკნელ „ჩვ. დრ.“ №-ის გამოსაცემად პოეტ დ. ქიმერიძემ შემოსწორა, თავის პოეტურ ნაწარმოებას გაყიდვისაგან, შემოსული 900 ფრ., რისთვისაც რადაქცია მას მადლობას მოახსენებს.

.....

შემომწიკველთა სია

მეგობარი	140
✓ კ. ინასარიძე	100
პრ. ინწკირველი	100
ალ. მელქაძე	100
შ. ჯაველიძე	100
ქრ. იმნაიშვილი	50
✓ გრ. ბარამიძე	50
ქ-ნი ანა ელიგულაშვილი	30
კ. რიყამაძე	30
ვ. ლაბაძე	30
ერ. მაჭუვარიანი	20
გ. გრიგოლაშვილი	20
ლ. ფალავა	20
გ. ყიფიანი	10
შ. ზედგინიძე, სოშოდან.	10

იბეჭდება და მოკლე ხანში გამოვა ვლასა მგელაძის „სპარსეთის რევოლუცია“; მისი „მოგონებების“ მე-სამე წგინი.
